

 *Polska Izba
Firm Szkoleniowych*

Firmy sektora usług rozwojowych w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji

Wprowadzenie

Poradnik to element dorobku II Kongresu Edukacji Pozaformalnej, który został zorganizowany przez Polską Izbę Firm Szkoleniowych w Łodzi, w czerwcu 2016 roku.

Poradnik może być pomocny dla firm oferujących usługi rozwojowe, zastanawiających się, jaki wpływ na ich działalność może mieć ZSK i w jaki sposób znaleźć w nim swoją rolę i miejsce. Poradnik nie gromadzi dokumentów i opracowań, które są już dostępne na uruchomionym w lipcu 2016 roku portalu ZSK www.kwalifikacje.gov.pl. Jest raczej spojrzeniem na proces tworzenia i wdrażania w Polsce systemu kwalifikacji z perspektywy jego uczestników, działających według zasad rynkowych, i próbą opisaną językiem korzyści możliwości systemu oraz potencjalnego znaczenia dla rynku usług rozwojowych, w tym usług edukacyjnych. To aktywność tej sfery przesądzi, czy system stanie się w przyszłości rzeczywiście „zintegrowany”, czy wniesie oczekiwaną wartość dodaną w procesy uczenia się przez całe życie i relacje na nowoczesnym rynku pracy.

Bez zainteresowania i udziału środowisk branżowych i profesjonalistów świadczących usługi rozwojowe trudno wyobrazić sobie osiągnięcie celów stworzenia ZSK.

Celem publikacji jest pokazanie, że stworzone ramy prawne i instytucjonalne systemu tworzą szerokie, potencjalne pole aktywności dla podmiotów szeroko rozumianej branży. Treść poradnika została zaktualizowana według stanu wdrożenia ZSK w końcu pierwszego roku obowiązywania ustawy w 11.2016 r.

Autor, związany z Polską Izbą Firm Szkoleniowych od chwili jej powstania i długoletni prezes firmy szkoleniowo-doradczej, dzieli się swoim doświadczeniem z okresu aktywnego uczestnictwa w procesie konsultacji społecznych, prac nad projektem ustawy o ZSK i pierwszego roku jej obowiązywania. Prezentowane opinie są jego osobistym spojrzeniem na omawiane kwestie i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem podmiotów, z którymi był związany i z którymi współpracuje.

Warszawa, 1 grudnia 2016 r.

1. Zintegrowany System Kwalifikacji w Polsce

– podstawy, regulacje, instytucje i interesariusze systemu

Europejską Ramę Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (ERK, ang. EQF), narzędzie porównywania kwalifikacji w krajach UE, ustanowiono w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady w kwietniu 2008 roku. Poprzedziły ją kilkuletnie prace, które można nazwać przygotowawczymi do ustanowienia ERK. Ruszył proces, w wyniku którego wszystkie kraje członkowskie zadeklarowały i wdrażają swoje działania dostosowujące oraz przedstawiają raporty, w których odnoszą swoje systemy do ramy europejskiej.

Sytuacja wyjściowa poszczególnych krajów była różna, stąd elastyczne podejście do rozwiązań indywidualnych, uwzględniających istniejące systemy oraz poziom zaawansowania ram krajowych i ich zbieżności z ERK. Polska opisała swój system edukacji i koncepcję systemu kwalifikacji w 2013 roku w tzw. raporcie referencyjnym. Sposób budowy i wdrożenia krajowego systemu kwalifikacji i zobowiązania terminowe tam zawarte stały się wyznacznikiem działań w kolejnych latach. Ich wypełnienie warunkowało uruchomienie sporej części środków europejskich w ramach PO WER, w tym środków przewidzianych na wdrożenie i dalszy rozwój systemu kwalifikacji w Polsce.

Działania w Polsce były koordynowane przez Międzyresortowy zespół ds. uczenia się przez całe życie, a ich bezpośrednia realizacja została powierzona Instytutowi Badań Edukacyjnych (IBE). Na początku 2011 roku IBE otworzył szeroką debatę społeczną, włączając w nią potencjalnych interesariuszy tworzącego się systemu. To udane przedsięwzięcie

pozwoło na zbliżenie i lepsze zrozumienie się różnych środowisk zajmujących się edukacją. Był to kluczowy warunek budowania systemu kwalifikacji, który miał w swoim założeniu mieć cechy systemu zintegrowanego. W procesie konsultacji ścierały się różne wizje i poglądy, a konfrontacja „różnych światów edukacji” miała różne oblicza i fazy, w tym znalezienie na początku wspólnego – w dosłownym znaczeniu – języka.

Przyjęte rozwiązania, w tym m.in. Polska Rama Kwalifikacji, założenia do projektu ustawy o ZSK, to rezultat ważnych, niekiedy trudnych kompromisów. W efekcie, powstający system objął kwalifikacje pełne, osiąmane w systemie oświaty i szkolnictwa wyższego, wprost z mocy ustawy, a jednocześnie otworzył się na kwalifikacje cząstkowe – w tym kwalifikacje rynkowe – ze sfery edukacji zwanej pozaformalną oraz uczeniem się nieformalnym. W istocie bowiem proces budowy systemu umożliwiającego porównywanie kwalifikacji, niezależnie od źródła i sposobu ich uzyskiwania, który objął już ponad 150 państw, nakierowany jest w dużej mierze na kwalifikacje, które uzyskuje się po zakończeniu procesu edukacji formalnej, na ścieżce rozwoju zawodowego przez całe życie. A więc kwalifikacje także zupełnie nowe i dotychczas nieopisane, a nawet jeszcze nieznanne, które zaczynają w największym stopniu decydować o naszej wartości i zdolności do dostosowywania się do zmian na rynku pracy. W ramach zintegrowanego systemu kwalifikacje te zyskują niezbędne przymioty wiarygodności i transparentności.

Dlatego tak istotne znaczenie miał udział w całym procesie osób, instytucji i firm dysponujących doświadczeniem rynkowym, dotyczącym świadczenia usług wspomagających uczenie się i potwierdzanie jego efektów. Ważny był też głos środowisk branżowych, związkowców i pracodawców, zainteresowanych tymi usługami i nowymi kwalifikacjami. Nie będzie przesadą stwierdzenie, że bardzo widoczną rolę w tym wieloletnim procesie odgrywali przedstawiciele Polskiej Izby Firm Szkoleniowych i kilku firm w niej zrzeszonych.

Skąd ta aktywność PIFS i nielicznych firm, a jednocześnie brak zainteresowania ze strony większości branży? Dla dużej części środowiska szkoleniowego prace nad Zintegrowanym Systemem Kwalifikacji pozostawały poza obszarem zainteresowania jako inicjatywa biurokratyczna i obca rynkowemu podejściu. Stopniowo jednak coraz więcej firm dostrzega, że **ZSK tworzy warunki dla wzrostu rynku i profesjonalizacji usług rozwojowych.**

Ustawa o **Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji** weszła w życie w połowie stycznia 2016 roku (Dz. U. z dnia 14 stycznia 2016 r., poz. 64). W kolejnych miesiącach powstawały rozporządzenia wykonawcze i instytucje systemu, a Instytut Badań Edukacyjnych (IBE) rozpoczął realizację kompleksowego projektu „Wspieranie realizacji I etapu wdrożenia Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji na poziomie administracji centralnej oraz instytucji nadających kwalifikacje i zapewniających jakość kwalifikacji”. To ważny projekt, na który składa się m.in. przygotowanie służb różnych ministerstw do nowych ról, jakie ustawa dla nich przewidziała (jako ministrów właściwych dla kwalifikacji z danego sektora/branży). Przewidziano również formy wsparcia dla podmiotów, m.in. z obszaru „naszej” branży, zainteresowanych przyjmowaniem podmiotowych ról w systemie.

Będą organizowane konferencje i seminaria na terenie całego kraju dla popularyzacji wiedzy na temat ZSK i poszerzania kręgu zainteresowanych wzbogacaniem systemu i korzystaniem z jego możliwości. Warto bowiem pamiętać, że choć w czasie kilkuletnich wspólnych prac nad ZSK w Polsce powstał niezwykle wartościowy kapitał społeczny (wartość sama w sobie – A.L.), to jest on zbyt nikły, aby wiedza na temat systemu i praktyka jego wykorzystywania stała się powszechna.

Ważnym kamieniem milowym w pierwszym roku obowiązywania ustawy był lipiec 2016 roku, kiedy to nastąpiło:

- uruchomienie **portalu ZSK** kwalifikacje.gov.pl, z którego korzystać mogą wszyscy szukający wiedzy i aktualności na temat ZSK.

- uruchomienie **Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (ZRK)** rejestr.kwalifikacje.gov.pl, w którym znajdziemy na razie wpisane tam z mocy ustawy kwalifikacje pełne uzyskiwane w ramach systemu oświaty oraz kwalifikacje pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia w rozumieniu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym. Czyli – z praktycznego punktu widzenia – są tam kwalifikacje istniejące i z reguły dobrze nam znane z procesu edukacji formalnej.

Na razie nie ma tam jeszcze nowych kwalifikacji, w tym w szczególności kwalifikacji rynkowych, których pojawienie się w ZRK jest kluczowe dla rozwoju ZSK. Pierwsze wnioski o wpis nowych kwalifikacji do ZRK z obszaru branży budowlanej, rynku nieruchomości i informatyki już się pojawiły, a przebieg procedury również można śledzić na stronie ZRK. Tak więc w tej fazie rozwoju ZSK strona rejestru jest bardziej przydatna jako źródło informacji o procedurach, instrukcjach, wskazówkach dla podmiotów zainteresowanych rozwojem kwalifikacji, aniżeli jako źródło dla Kowalskiego poszukującego kwalifikacji dla siebie w związku z aktywnością na rynku pracy. To ważna uwaga, gdyż

nieadekwatne wyobrażenia i oczekiwania mogą być źródłem zawodu i trwałego zniechęcenia do tego rejestru i ukształtowania na jego temat niesprawiedliwych ocen;

- powołanie **Rady Interesariuszy ZSK** – organu opiniotwórczo-doradczego ministra koordynatora ZSK (to w myśl ustawy minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w aktualnej strukturze Minister Edukacji Narodowej), w skład której wchodzi przedstawiciele instytucji i podmiotów wskazanych w ustawie. Wśród nich dwaj przedstawiciele podmiotów prowadzących działalność poza obszarem edukacji formalnej, w tym Prezes **Polskiej Izby Firm Szkoleniowych (PIFS)** – największej organizacji firm z sektora usług rozwojowych, reprezentujący zarazem **Sojusz na rzecz rozwoju edukacji pozaformalnej** – utworzony z inicjatywy Izby na II Ogólnopolskim Kongresie Edukacji Pozaformalnej. Do zadań Rady należy wspieranie ministra koordynatora w zapewnianiu spójności i porównywalności rozwiązań funkcjonujących w ramach ZSK oraz w ukierunkowywaniu rozwoju ZSK, monitorowanie jego funkcjonowania oraz opiniowanie założeń i projektów aktów prawnych dotyczących ZSK. Rada Interesariuszy opiniuje także celowość włączenia do ZSK Sektorowych Ram Kwalifikacji. Warto w tym miejscu dodać, że w końcu 2016 roku, przy udziale Ministra Sportu, została uruchomiona procedura związana z wpisaniem do ZSK pierwszy ram sektorowych: dla sportu i dla turystyki. Można zatem powiedzieć, że spełnione zostały wszystkie formalne warunki dla funkcjonowania ZSK. Trwa pierwszy nabór podmiotów zainteresowanych wpisaniem na listę podmiotów uprawnionych do pełnienia funkcji zewnętrznego zapewniania jakości wobec instytucji certyfikujących (PZZJ), a w rejestrze kwalifikacji powinny niebawem pojawić się pierwsze kwalifikacje rynkowe

(w tym kwalifikacje nadawane w rzemiośle), a także pierwsze instytucje certyfikujące.

Szybkość zapewniania systemu podmiotami uprawnionymi do pełnienia formalnych ról w ZSK będzie raczej umiarkowana i dużej mierze zależna od zainteresowania środowisk branżowych, pracodawców i profesjonalistów rynku usług rozwojowych. A to zainteresowanie będzie tym większe, im bardziej potrafimy upowszechnić wiedzę na temat możliwości systemu i przekonać interesariuszy do korzyści, jakie mogą osiągnąć. Istotne będzie również tworzenie zachęt ekonomicznych. ZSK w formie rozwiniętej ma wszelkie szanse na samofinansowanie, bo biznes i rynek dostrzeże przewagę korzyści nad kosztami oraz efekt skali. Ale osiągnięcie takiego stanu potrwa lata. Do tego czasu młody system wymaga troskliwej pielęgnacji.

2. Jak może wyglądać sektor edukacji pozaformalnej w wyniku działania ZSK?

Z powodu różnych interesów i specjalizacji uczestników rynku edukacji pozaformalnej wyłaniają się ich podstawowe grupy:

1. Podmioty/grupy zainteresowane opisywaniem kwalifikacji i ich wpisaniem do rejestru. Jest to potencjalnie najbardziej szeroka grupa ze względu na to, że wśród interesariuszy znajdują się organizacje branżowe, pracodawcy, szkoły i firmy szkoleniowe, centra egzaminacyjne i podmioty zajmujące się walidacją efektów uczenia.

2. Podmioty zainteresowane oferowaniem szkoleń i innych usług rozwojowych prowadzących (w całości lub w części) do uzyskania ww. kwalifikacji. Tu możemy mówić potencjalnie o wszystkich podmiotach świadczących usługi rozwojowe, ale także pracodawcach samodzielnie organizujących edukację pracowników.

3. Podmioty zainteresowane wspomaganiami uczących się w wyborze ścieżek kariery i diagnozowaniu potrzeb rozwojowych z wykorzystaniem rejestru kwalifikacji. Istotą systemu ma być możliwość zdobywania nowych kwalifikacji w oparciu o te już posiadane, co ma m.in. wyeliminować konieczność powtarzania całych programów edukacyjnych. Rejestr kwalifikacji to dodatkowe narzędzie i bank informacji o aktualnych kwalifikacjach ważnych i potrzebnych na rynku pracy.

4. Podmioty zainteresowane prowadzeniem walidacji efektów uczenia się i certyfikowaniem kwalifikacji osób (IC – instytucja certyfikująca). Walidacja i certyfikowanie efektów uczenia się bez względu na źródło nabycia danej kwalifikacji tworzy duży i atrakcyjny rynek na takie usługi.

5. Podmioty zainteresowane osiągnięciem statusu podmiotu zewnętrznego zapewniania jakości (PZZJ) – czyli jednostek nadzorujących instytucje certyfikujące.

Decyzja o tym, czy uczestniczyć w systemie i w jakiej roli, będzie wymagała od uczestników rynku dogłębnej analizy i oceny opłacalności ekonomicznej. W związku z tym poniżej przybliżamy wybrane aspekty związane z ww. rolami w ZSK.

3. Kto opíše kwalifikację rynkową i włączy ją do systemu?

Jednym z głównych celów wdrożenia ZSK jest otwarcie systemu na kwalifikacje cząstkowe, które w ustawie określa się jako kwalifikacje uregulowane lub kwalifikacje rynkowe. Rynkowe, czyli takie, na które popyt kreuje dynamika zmieniających się potrzeb w poszczególnych sektorach i branżach gospodarki. Identyfikować takie zapotrzebowanie na kwalifikacje, często zupełnie nowe i wcześniej nieznanne, będą podmioty związane z danym obszarem – pracodawcy, organizacje branżowe i środowiska zawodowe. Ale identyfikacja to jedno, a szybka odpowiedź na to zapotrzebowanie – stworzenie kwalifikacji, jej opisanie i włączenie do systemu, aby była ona użyteczna, dostępna i wiarygodna, to drugie. **To zadanie dla profesjonalistów, których w pierwszej kolejności należałoby szukać w sektorze usług rozwojowych.**

Na rynku jest aktualnie sporo certyfikatów i standardów, które powstały i funkcjonują z takiej potrzeby branży czy rozwijającej się profesji. Potwierdzanie kompetencji w procesie walidacji i nadawania certyfikatów jest firmowane przez podmioty i organizacje, w tym także o zasięgu międzynarodowym, o zróżnicowanej renomie i wiarygodności. W dużej mierze od marki podmiotu firmującego, ale także od transparentności całego procesu certyfikacji zależy wartość rynkowa certyfikatu i traktowanie na rynku pracy jego posiadacza. Wiele z tych certyfikatów spełnia wymagania, by przejść procedurę i znaleźć się w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji jako kwalifikacja w rozumieniu ustawy. Dla ZSK i jego głównych

beneficjentów, czyli pracowników i pracodawców, byłoby oczywiście korzystne, gdyby jak najwięcej takich kwalifikacji znalazło się w rejestrze. Można zakładać, że w dłuższej perspektywie byłoby to także korzystne dla jakości tychże kwalifikacji. A skoro tak, to można mieć nadzieję, że podmioty, które stworzyły profesjonalne standardy i oferują cenione na rynku certyfikaty, rozważą wniesienie swojego dorobku merytorycznego do ZSK w postaci opisu kwalifikacji.

Powodzenie i tempo osiągania pożytków z ZSK zależec będzie od aktywności profesjonalistów – firm i ekspertów – mających doświadczenie i kompetencje związane z tworzeniem standardów zawodowych, opisów kompetencji i programów szkoleniowych dla konkretnej branży czy dziedziny i cieszących się renomą w branży. Te predyspozycje do identyfikowania i opisywania nowych kwalifikacji w obrębie branży mogą stać się **źródłem atrakcyjnej specjalizacji**. Z naturalnych względów ten, kto opíše nową kwalifikację rynkową zgodnie z wymogami ustawy, będzie zazwyczaj również wnioskodawcą o jej wpisanie do ZRK, a także ubiegającym się o uprawnienia do jej certyfikacji. Ale tak wcale być nie musi i wąskich specjalizacji oraz ról kooperacyjnych w działaniach wypełniających ZSK nowymi kwalifikacjami nie należy wykluczać.

Jak to zrobić?

Podczas prac wspomagających, realizowanych i koordynowanych przez IBE powstały także opracowania pomagające krok po kroku opisać kwalifikację rynkową. Szczególnie przydatny jest poradnik, który można znaleźć na portalu ZSK (Opisywanie kwalifikacji nadawanych poza systemami oświaty i szkolnictwa wyższego; został wydany przez IBE także w postaci broszury):

www.kwalifikacje.gov.pl/download/Opisywanie_kwalifikacji.pdf

Warto również posłużyć się schematem pomocniczym, który znajdziemy na tym portalu:

www.kwalifikacje.gov.pl/download/schemat_opis_kwalifikacji.pdf

W ramach realizowanego przez IBE kompleksowego projektu wsparcia wdrażania ZSK przewidziane są formy pomocy dla opisujących kwalifikacje. Ich warunki i dostępność wymaga śledzenia aktualnych informacji umieszczanych na portalu ZSK w zakładkach **Aktualności** lub **Ogłoszenia**:

www.kwalifikacje.gov.pl

Wymogi dotyczące wniosku składanego drogą elektroniczną znajdziemy na stronie – www.rejestr.kwalifikacje.gov.pl. Za pośrednictwem tej strony składamy wniosek, po wcześniejszym wypełnieniu formularza i założeniu konta w systemie informatycznym ZRK. Przebieg procedury rozpatrywania wniosku

najlepiej prześledzić na schemacie, który zawiera również odwołania do odpowiednich postanowień ustawy, na portalu ZSK:

www.kwalifikacje.gov.pl/download/wlaczanie_kwalifikacji_rynkowych_do_ZSK_0206.pdf

Istotne dla tej procedury jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 19 sierpnia 2016 roku w sprawie warunków, jakie muszą spełniać eksperci powoływani do zespołu ekspertów, trybu powoływania ekspertów oraz procedury porównywania efektów uczenia się wymaganych dla kwalifikacji z charakterystykami poziomów PRK (Dz.U. z 2016 roku, poz. 1321). To jedno z rozporządzeń wykonawczych do ustawy, które reguluje formalną stronę części merytorycznej oceny wniosku i przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do wnioskowanej kwalifikacji. Jego treść jest dostępna na Portalu ZSK wraz z samą ustawą i innymi rozporządzeniami w zakładce **Prawo o ZSK**.

W trakcie zapoznawania się z procedurą rozpatrywania wniosku warto zwrócić uwagę na kilka kwestii:

- w procedurze zidentyfikować można co najmniej kilka elementów, w których pojawiają się potencjalne role dla ekspertów, specjalistów i profesjonalistów; chodzi m. in. o proces konsultacji w **zainteresowanych środowiskach** i zbieranie **opinii specjalistów**;

- w przebiegu procedury niezwykle istotna jest współpraca i komunikacja na wszystkich jej etapach pomiędzy rozpatrującym wniosek (właściwy minister, a w praktyce jego przedstawiciele lub podmiot upoważniony) a wnioskodawcą; uczulić należy w szczególności na przypisanie poziomu do kwalifikacji – opisujący kwalifikację, a ściślej wymagane efekty uczenia się dla kwalifikacji, sytuuje je na zakładanym poziomie i we wniosku wskazuje poziom PRK dla tej kwalifikacji; rekomendacja innego poziomu PRK ze strony **powołanych ekspertów** może stawiać pod znakiem zapytania sens wpisu takiej kwalifikacji i wymaga bardzo otwartej i elastycznej współpracy stron tej procedury;

- wraz z wnioskiem o wpis nowej kwalifikacji wnioskodawca może wystąpić o nadanie uprawnień do certyfikowania tej kwalifikacji (Art. 14 ustawy); rolę instytucji certyfikującej (IC) omawiamy odrębnie, ale należy zakładać, że najczęściej wnioski te będą występować łącznie.

- wnioskując o włączenie kwalifikacji rynkowej do ZSK, mamy obowiązek określić wymagania dotyczące walidacji i podmiotów przeprowadzających walidację (art. 15 ust.1 pkt 2) lit. h) ustawy); jest to zarazem istotne uprawnienie dla wnioskodawcy – twórcy kwalifikacji, postawienia uzasadnionych troską o jakość kwalifikacji i adekwatnych do jej charakteru warunków merytorycznych i formalnych wobec podmiotów walidujących i certyfikujących.

Czy to się opłaci?

Tak postawione pytanie jest jak najbardziej uprawnione, bo wprowadzie właściwy minister może sam zabiegać o to, aby system był „zasilany” nowymi i aktualizowanymi kwalifikacjami rynkowymi w sektorach i branżach, będących w obrębie jego właściwości, ale nie będzie to wiodąca aktywność ministra. Naturalnym źródłem definiowania kwalifikacji powinien być sam rynek, potrzeby jego sektorów i branż oraz służący im profesjonaliści. Minister powinien być raczej arbitrem i stróżem reguł, gwarantem jakości i wiarygodności. Taka jego rola będzie sprzyjała też wartości rynkowej kwalifikacji, a tym samym skłonności do ich wprowadzania do ZSK przez jednych, a uzyskiwania – przez drugich.

Perspektywa osiągnięcia pożądanego stanu docelowego wymaga czasu i, jak można przypuszczać, jest dość odległa. Zakładane wskaźniki liczby kwalifikacji rynkowych w ZSK i ich posiadaczy w najbliższych latach są ostrożne. Proces wymaga przekonania ze strony wszystkich interesariuszy o potencjale ZSK i znaczeniu efektu skali – „wypełnienia” ZRK kwalifikacjami, a rynku pracy posiadaczami kwalifikacji z poziomem PRK. ZSK nie jest wprowadzie obligatoryjny, ale jest pożądanym, aby był powszechnie znany, a może mógłby, w scenariuszu bardzo optymistycznym, stać się powszechnie wykorzystywany. W takiej też perspektywie należy rozpatrywać czysto biznesowy, ekonomiczny rachunek opłacalności. Można zakładać, że wtedy popyt sfinansuje funkcjonowanie ZSK i działających w nim podmiotów, w tym komercyjnych. Na razie musimy się przekonać do wspólnego wysiłku na rzecz nieco odroczonej korzyści.

Dla profesjonalistów rynku szkoleń, którzy mogą i powinni odegrać w tym procesie szczególnie aktywną rolę, możliwość ponoszenia realnych nakładów jest mocno ograniczona. Elementem demotywującym jest brak rozwiązań dotyczących ciągłości związku twórcy kwalifikacji z jej dalszymi losami. To nie tylko kwestia oddania części praw, w tym ekonomicznych, na rzecz systemu z chwilą wpisania kwalifikacji do ZSK, bo skala i wiarygodność może ten czynnik istotnie neutralizować. Istotne jest, że kwalifikacja powinna mieć „właściciela”, rozumianego jako odpowiedzialnego za jej aktualność, troszczącego się o jej żywotność i atrakcyjność. Inicjator i autor nie został w żaden sposób „uprzywilejowany” w stosunku do innych podmiotów z chwilą włączenia kwalifikacji do ZSK. Choć z punktu widzenia interesu publicznego jest to uzasadnione, to jednak zważyć należy, że to na tym podmiocie spoczywać będzie naturalny ciężar odpowiedzialności

opisanej powyżej, a w interesie systemu jest, by był on do tego dostatecznie zmotywowany. Nakład pracy i zaangażowania związany z opisaniem kwalifikacji i wnioskowaniem o jej wpis do ZRK jest znaczny i na tym tle opłata za rozpatrzenie wniosku w wysokości 2 000 zł nie wydaje się obciążeniem szczególnie dolegliwym. Ale każdy podmiot będzie musiał sobie odpowiedzieć na pytanie, czy bilans obciążeń, w tym opłat, i spodziewanych pożytków, tych materialnych i niematerialnych, skłania go do opracowania i zgłoszenia do rejestru danej kwalifikacji. Przekonać może do tego szersze wsparcie w ramach dostępnych jeszcze programów europejskich i zaangażowanie środowisk branżowych i pracodawców, którzy mogą być zainteresowani pobudzeniem rynku „kwalifikacji rynkowych” w obrębie swojej branży. A to z kolei zależy od tego, czy możliwości ZSK są szeroko zrozumiałe i uznawane w danym sektorze.²

4. Instytucja certyfikująca – IC

Podmioty składające wniosek o włączenie kwalifikacji rynkowej do ZSK, z naturalnych względów, będą najczęściej składać jednocześnie wniosek o nadanie uprawnienia instytucji certyfikującej dla tej kwalifikacji. O takie uprawnienia mogą się też ubiegać inne podmioty, ale dopiero po ogłoszeniu obwieszczenia ministra właściwego o włączeniu danej kwalifikacji rynkowej do ZSK i informacji na portalu ZSK o możliwości składania wniosków o nadanie uprawnień do jej certyfikowania. Szczegóły dotyczące procedur i opłat można znaleźć na Portalu ZSK – Pytanie – odpowiadamy – Jak zostać instytucją certyfikującą (IC) oraz przeglądając zamieszczony schemat

procedury:

www.kwalifikacje.gov.pl/download/nadawanie_uprawnien_0206.pdf

Możliwość otwartego dostępu do uprawnień instytucji certyfikującej jest podyktowana obawą przed tworzeniem się swoistych monopoli w systemie i z tego punktu widzenia jest rozwiązaniem zrozumiałym. Ale ma to rozwiązanie również swoje wady, bo przy równym dostępie do uprawnień nie uwzględnia w dostatecznym stopniu różnicowanego zaangażowania na rzecz powstania kwalifikacji i jej późniejszej aktualizacji.

² Te aspekty nie doczekały się dotąd satysfakcjonujących rozstrzygnięć i zasługują na przedyskutowanie i uwzględnienie w ramach prac nad nowelizacją rozwiązań prawnych. Powstały one pod silną presją czasu, a dotyczą zupełnie nowego obszaru, wcześniej w ogóle nieistniejącego i nieuregulowanego. Wszyscy interesariusze i twórcy ZSK mieli tego świadomość, stąd dość naturalna gotowość do przeglądu i weryfikacji efektywności przyjętych rozwiązań

Czy to się opłaci?

W założeniu walidacja i certyfikowanie ma być dla podmiotu uprawnionego dochodowe, a częścią przychodów z tej działalności podmiot musi się podzielić (opłata w wysokości 3% przychodów z opłat za walidacje i certyfikowanie – Art. 46 ustawy). Ponieważ jest to procent przychodów, więc jak nie ma przychodów, nie ma także opłat. Ale nie znaczy to, że nie ma jednocześnie kosztów w ogóle, bo pełnienie danej roli w systemie kosztuje. Dlatego i tutaj dochodzimy do kwestii efektu skali, jaki jest niezbędny, aby być spokojnym z punktu widzenia biznesowego. Ta okoliczność może też sprawić, że podmioty będą racjonalnie podchodzić do ubiegania się o uprawnienia, nie będą „łapać okazji”, ale angażować się wówczas, gdy kwalifikacja odpowiada ich kompetencjom, co siłą rzeczy predestynuje również do certyfikacji w jej obrębie.

Podmiot walidujący?

Instytucja certyfikująca może upoważnić do przeprowadzenia walidacji inny podmiot, jeśli gwarantuje on spełnienie wymagań dla tego procesu w opisie kwalifikacji. Nie zdejmuje to z IC odpowiedzialności za prawidłowość procesu (Art. 47 ustawy). Ta możliwość pozwala się zastanawiać nad możliwymi scenariuszami w miarę rozwoju ZSK. Może się bowiem okazać, że jest miejsce dla podmiotu /podmiotów, które posiadać będą uniwersalne kompetencje, warunki techniczne i organizacyjne do przeprowadzania walidacji dla różnych kwalifikacji z upoważnienia różnych IC. Jest to być może kolejna rola, wprawdzie niezdefiniowana w ZSK, której podjęcie może być rozważane przez podmioty szeroko rozumianego rynku usług rozwojowych.

5. Podmiot zewnętrznego zapewniania jakości (PZZJ)

Szczegóły dotyczące procedury ubiegania się o wpis na listę PZZJ i inne kwestie dotyczące tej ważnej podmiotowej roli w ZSK można znaleźć na Portalu ZSK – **Pytacie – odpowiadamy** – Jak zostać podmiotem zewnętrznego zapewniania jakości (PZZJ).

Pojawienie się listy takich podmiotów jest niezbędne dla funkcjonowania instytucji certyfikujących. Pierwszy nabór na tę listę został ogłoszony z końcem 2016 roku, a termin dla składania wniosków został przedłużony do 13 stycznia. Ogłoszenie naboru stało się możliwe po wejściu w życie Rozporządzenia Ministra

Edukacji Narodowej z dnia 13 października 2016 r. w sprawie regulaminu komisji do oceny wniosków o wpis na listę podmiotów uprawnionych do pełnienia funkcji zewnętrznego zapewniania jakości, wzoru umowy z podmiotem któremu powierzono funkcje zewnętrznego zapewniania jakości, oraz sposobu ustalania wynagrodzenia z tytułu tej umowy (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1687). Jego treść jest dostępna na portalu ZSK wraz z innymi aktami prawnymi dotyczącymi ZSK w zakładce **Prawo o ZSK**.

Z treścią tego rozporządzenia warto się zapoznać szczegółowo, tak jak i z rozdziałem 5 (Art. 50 – 74) ustawy, gdyż dopiero wówczas możemy próbować odpowiedzieć na pytanie, czy jest to rola dla nas i czy może być opłacalna. Samo spełnienie warunków wpisu na listę nie jest tu rozstrzygające. W tym wypadku bowiem warunki wykonywania funkcji wynikają z umowy, której wzór zawiera wspomniane

wyżej rozporządzenie. Tak jak w innych przypadkach istotne znaczenie będzie miał tutaj efekt skali. A więc zarówno liczba funkcjonujących, jak też tempo pojawiania się nowych instytucji certyfikujących (IC). Wygląda bowiem na to, że efektywność ekonomiczna tej aktywności zależeć będzie od możliwości koncentracji funkcji PZZJ wobec większej liczby IC.

6. Pośrednia aktywność w ZSK firm rynku usług rozwojowych

W części 2 zwracaliśmy uwagę, że w toku rozpatrywania wniosku o włączenie kwalifikacji rynkowej do ZSK właściwy minister przeprowadza konsultacje **z zainteresowanymi środowiskami**, zwraca się o opinię do **specjalistów** i powołuje **ekspertów**. Istotne jest również to, że właściwy minister może do wielu ze swoich zadań upoważnić organ lub kierownika jednostki organizacyjnej jemu podległej lub przez niego nadzorowanej, **organ samorządu zawodowego lub organ organizacji gospodarczej** (Art. 36 i 45 ustawy). To oznacza, że zgodnie z naturą kwalifikacji, które zazwyczaj mają profil branżowy i mają odzwierciedlać potrzeby rynku, minister może wiele swoich zadań scedować na reprezentację sektora/branży. To pożądanym i naturalnym kierunkiem lokowania aktywności tam, gdzie sytuuje się także zainteresowanie jej rezultatami. Taka idea stoi za tworzonymi aktualnie w wyniku konkursów ogłaszanych przez PARP w ramach **POWER Sektorowymi Radami ds. Kompetencji**. Rady i podmioty organizujące ich działalność są naturalnym miejscem, gdzie koncentrować się powinno jak najwięcej działań służących

rozwojowi kwalifikacji w sektorach, w tym także działań powierzonych przez organy państwa. Wprawdzie status Rad nie został uregulowany w ustawie, to wydaje się jedynie kwestią czasu, kiedy to nastąpi, i nie przeszkadza w praktyce dostrzegać ich praktycznej roli. Istotnym ogniwem ZSK mogą być **Sektorowe Ramy Kwalifikacji**. Pięć branż/sektorów takie ramy już napisało dzięki wsparciu ze strony IBE. Kolejne są w fazie projektowania, a pierwsze z istniejących weszły na ścieżkę formalnego włączenia do ZSK. Ramy sektorowe, niezależnie od ich użyteczności w procesie opisywania nowych kwalifikacji w obrębie sektora, spełnić mogą istotną funkcję w kształtowaniu tożsamości branżowej, integrowaniu środowisk zawodowych i definiowaniu aktualnych i przyszłych potrzeb na kwalifikacje. Dla wszystkich profesjonalistów rynku usług rozwojowych, których profil jest zorientowany branżowo, otwiera to szerokie pole do aktywności i spełniania ważnej funkcji wspierającej.

7. Bezpośrednia aktywność firm sektora usług rozwojowych

ZSK jest systemem dobrowolnym dla podmiotów rynkowych. Specjalizacja i przedmiot działalności sprawi, że podejmowanie podmiotowych czy pośrednich ról w ZSK nie będzie przedmiotem zainteresowania wszystkich uczestników rynku usług rozwojowych. Ale to nie oznacza, że ZSK nie powinien być przedmiotem zainteresowania wszystkich. Korzyści z prawidłowo funkcjonującego ZSK, choćby bierne, mogą być bowiem udziałem wszystkich. Informacje, jakie będą w nim gromadzone, opisy nowych kwalifikacji i aktywność poszczególnych branż w systemie mogą być niezwykle cenną wskazówką, jak np. modyfikować i aktualizować swoją ofertę szkoleniową. Proces rozwoju ZSK powinien bowiem odzwierciedlać procesy zmian na rynku pracy, konsekwencje zmian demograficznych i technologicznych, potrzeby w zakresie mobilności i kwalifikacji osób aktywnych zawodowo. Warto też zauważyć, że do systemu będą włączone kwalifikacje o szczególnym znaczeniu dla gospodarki i rynku pracy, a więc te, na które jest największe zapotrzebowanie. To z kolei oznacza rynek programów rozwojowych prowadzących do ich uzyskania. Każdy uczestnik rynku, bez względu na to czy brał udział w opisywaniu i zgłoszeniu kwalifikacji do rejestru czy nie, będzie mógł dopasować swoją ofertę usług rozwojowych do konkretnych kwalifikacji. Kwalifikacje są opisywane językiem efektu uczenia się, a to z perspektywy firm szkoleniowych jest ich naturalnym językiem porozumiewania się z klientami i tworzenia ofert usług rozwojowych.

O autorze:

Andrzej Lech

Ekspert Polskiej Izby Firm Szkoleniowych

Organizator i nieprzerwanie przez 25 lat, do 2016 roku prezes Zarządu Warszawskiego Instytutu Bankowości, instytucji szkoleniowo-doradczej na rzecz sektora usług finansowych. Współzałożyciel, członek Zarządu i Rady PIFS, w latach 2011-2014 jej przewodniczący, członek Zarządu Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Wcześniej m.in. w zarządzie BGK i dyrektor Departamentu MŚP w ówczesnym Ministerstwie Przemysłu. Ekspert i koordynator projektów krajowych i międzynarodowych dotyczących kwalifikacji zawodowych, certyfikacji i standardów zawodowych, głównie w obszarze specjalności rynku usług finansowych. Zaangażowany w proces konsultacji społecznych i projekty wdrażające Polską Ramę Kwalifikacji, szczególnie projekt utworzenia pierwszej sektorowej ramy kwalifikacji – dla sektora bankowego – SRKB. Aktywnie uczestniczył w procesie konsultacji ostatecznego kształtu ustawy o ZSK, aktualnie doradca zarządu Polskiej Izby Firm Szkoleniowych i ekspert w projekcie ramy sektorowej kwalifikacji usług rozwojowych.

Niniejszy poradnik został opracowany w ramach projektu „Sieć współpracy edukacji pozaformalnej SYNERGIA” dofinansowanego z Funduszy Europejskich, który jest realizowany przez Polską Izbę Firm Szkoleniowych we współpracy z organizacjami partnerskimi sieci:

Stowarzyszenie Konferencje i Kongresy w Polsce

STOWARZYSZENIE KONFERENCJE I KONGRESY W POLSCE

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Jakości w Nauczaniu Języków Obcych PASE

Polska Izba Firm Szkoleniowych

ul. Londyńska 19 lok.1
03-921 Warszawa

Tel.: (22) 616 27 63
biuro@pifs.org.pl
www.pifs.org.pl